

HRVATSKA RIEČ

IZLAZI SVAKE SUBOTE U ZADRU

Pređplata van Šibenika
na tromjesečje 3 K.
na po godinu 6 K.

Pređplata u Šibeniku
sa donošanjem lista u kuću
crtaka je kao i van Šibenika.

Pojedini broj stoji 6 para.

Pređplate i pisma šalju se
Uredništvu. Ne frankirano se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvale itd.
tiskalo se po 20 para redak
== ili po pogodbi ==

Koncentracija narodne snage.

Zadnji događaji mogli su uvjeriti svakoga od nas, kako se današnja naša razjepkanost ljuto osvjetljuje. Mi smo bili izazvani, napadnuti, a onda na još nečuvan način uvrijeđeni, a na sve to nismo mogli odvratiiti onako, kako mora da odvratiti uvrijeđen narod. Isto se dapače još dalje, jer je bilo i ima još uvijek glasova s naše iste strane, koji uzprkos svim tim uvrijeđama preporučuju nekakvu neshvatljivu razboritost, preporučuju trezvenost i primirje, a te preporuke podkrijepljuju izricanjem, da bi svaki naš odvrat, svaki naš korak, koji bi na sebi nosio biljeg reakcije, išao u račun nekome trećemu, koji nas sve skupa hvata na niškan. Ali mi tu naziremo nešto drugo, naziremo, da su uprav oni, koji su nas prošlih dana izazivali, napadali i uvrijeđali, u službi toga trećega, i da taj treći otvoreno s njima suruje na našu štetu.

Držati se prema tomu stanovištu, kao da bi naši izazivači, napadači i uvrijeđitelji mogli s nama poradići proti trećemu nije nego tušta obmana, jer su oni element, koji je uvijek bio proti nama i koji nikad ne će biti s nama. Taj element bit će uvijek bliži bilo kojem svom protivniku nego li nama.

Ovo je istina, i prama toj istini moramo da i mi udesimo naše daljnje djelovanje, te da se jedan put za uvijek otresemo kojekakvih optimističkih ili čak fantastičnih nazora, pa da prionemo na takav rad, koji će nam u buduće pristediti one gorkosti, ona razočaranja i one boli, koje kao narod moradosmo ovih dana podieliti bez ikakove odmazde.

Do takova rada možemo doći jedino koncentracijom naše narodne snage. Mi moramo započeti radnju, koja će u svojim stidnostima imati jedini i izključivi hrvatski karakter; moramo se kanti pogibeljnom nam lukusa, da se ciepano u stranke, u strančice, i da u tom ciepanju trošimo najbolje svoje energije, koje nam je još uvijek ulagati u suzbijanju tadjinstine na našem zemljištu.

Mi još uvijek izgledamo poput onih, koji se na obali pravdanja i rječkanja, kako će bolje i brže spasiti brod, koji na pučini već tone, pa u pravdanju i rječkanju gube zlatno vrijeme, a brod već propada.

Moramo se ostaviti pravdanja i rječkanja. A pravdanje je i rječkanje cilji naš današnji rad, koji se najbolje odražuje u našem novinstvu.

Jedno nas veliko i duboko uvjerenje mora prožeti, a to je, da ovakovi, kakovi smo danas, ne ćemo ništa postići, ne ćemo se nikome nametnuti, već ćemo i nadalje doživljavati i uvrijeđati i poniženja — bez odmazde.

Pred pitanjem naše časti, našeg ponosa, pa i pred pitanjem naše budućiosti možemo da svi strogo ozbiljimo, i da se odlučimo na rad, ali na svjestan i poztroyvan rad, i da u taj rad koncentriramo sve naše snage, da za nj usposobimo se slojeve naroda i da tako izazovemo obće narodno osvješćenje, na koje će morat da računaa svaki, koji je medju nama ili okolo nas.

U politici mora nam dakle bit misao vodilja međusobno postoyvanje, a onda iskrena volja, da radimo svi bez ambicije i bez koristi za hrvatski narod. U tome se možemo svi slo-

žiti, ako smo zbilja pravi Hrvati, a složit će se s nama i svi oni, kojima težnje ne idu preko granica naše domovine, već čute i znadu, da im je u ovoj hrvatskoj domovini dieliti s nama i dobro i zlo i da bez naš Hrvata rade uzalud.

U drugom pak odnosajima našeg javnog života nek nas predvodi jaka i pravedna rieč: Svoj k svome! Držeći se nje mi ćemo izpuniti ne samo rodoljubnu dužnost, već ćemo slabiti našeg protivnika, a velika je to stvar, kad se te lozinke uhvati cilji jedan narod.

Svak, dakle, koji ima u našoj politici, i u obće u našem javnom životu bud kakovu rieč, neka je uloji u službu oko koncentracija narodne snage, bez koje ostadosmo uvijek nemoćni i na pogazu svakome.

Jedna borba manje.

Divljaci, ljudožderi i razbojnici ili po talijanskim novinama mi Hrvati, u svojoj kući, gdje smo ogrona na većina i brojem i snagom, zadnjih godina smo preko nekijh zastupnika i novina, ponudili šaćici Talijana u našoj zemlji mir i savez, dali smo im mjesto povlaštenih i šticekih elemenata. To je bilo učinjeno da budemo u pokrajini tobož složni proti Niemcu i dastećemo simpatije u Talijana kraljevine Italije.

Dok se u Dalmaciji oko toga radilo, Talijani su u Trstu, Istri i Primorju gonili svoju, i mrzili su, iznarođivali su i progonili na svaki način i nas Hrvate i Slovence.

Već ta obstojnost govorila je jasno, da između nas i ovostranih Talijana ne može biti prijateljstva, pa se za to prijateljstvo nismo u našem listu ni zauzimali ni oduševljavali s jednostranog razloga, što smo vidjeli da je ta politika nama na štetu i ondje gdje smo u manjini i ondje gdje smo u većini. Gdje smo bili u manjini bili smo progonjeni i potiskivani, gdje smo bili u većini puštali smo da se talijan na našu štetu jača.

Savez ili prijateljstvo koji nama takove plodove donosi nije nego štetan, protinaravan i uključuje u sebi najgoro poniženje te nije moguće da se održi.

Nije trebalo mnogo čekati. Što je nenaravno, što je prisiljeno na prvi sudar naš se.

Prolaz sokolaša kroz Zadar i Rieku, dakle događaj od nikakve političke važnosti, bio je dostatan da se savez sa našim Talijanima prikaže u pravoj slici. Tu je izbila sva mrznja i bias Talijana proti svemu što je hrvatsko.

Ali još i više, Talijani kraljevine su ustali da pomognu svojoj tobože ugroženoj, progonjenoj braći. Tu grdnje, tu psovke, tu izmišljanja svakojaka. Tu je izbito sve ono što o nami misli Italija, bilo službena, bilo vaticanska, bilo irendentistička. Sve jedno je, u njima je svima buktio plamen biasa i mrznje proti barbaru Hrvatu. Oni su svi pokazali da do saveza sa Hrvatima i Slovenima ne drže, nego da nas preziru isto tako kako nas i mrze. I još više, jer javno mnjenje Italije drži ove naše zemlje talijanskim, nespasanim zemljama Italije, pa ono nas drži otimaćima, provalnicima, oruđjem kojim se sinove Dantea tamani i gnjavi.

Ovo stanje ne da se promieniti nenaravnim savezom ili prijateljstvom; niti mi Hrvati možemo uplivati na javno mnjenje Italije. Italija

će uvijek voliti Iredenti nego nama, i ona će njoj uvijek više vjerovati nego nama, a talijanska Iredenta zna se služiti svakovrstnim oruđjem leži, klevetanja i izmišljanja. Ta nije davno kad se se Talijani kraljevine hvatili, kako su izmišljali svakovrstne klevete proti Hrvatima, da razjare javno mnjenje Italije za vrijeme njihovih borba za ujedinjenje.

A ta borba Iredente još traje i medju nespasene zemlje spada i Trst i Istra i Dalmacija, a naši Talijani znadu još i danas podjarivat one iz kraljevine proti svemu što je Hrvatsko.

Svak je čitao što su talijanske novine pisale o Zadru i Rieci, svak je vidio što je gnjusni „Dalmata“ izmišljao, rigao, pa taj „Dalmata“ pošao je u Italiju u *dvie hiljade* primjeraka, da tamo uzavre javno mnjenje proti barbaru Hrvatu, koji na račun Austrije hoće da uništi talijanstro Dalmaciju.

To što je „Dalmata“ učinio, čine i drugi, pa je samo danguba i poniženje misliti još na mir sa življima, koji su u našoj zemlji raztrkani i žive samo za to da drže budnu misao nespasene talijanske Dalmacije. Jedino u tu svrhu bili su učinjeni izgredi u Zadru i na Rieci. Jedino u tu svrhu kliče se i u Zadru i na Rieci i u Trstu i u Rimu: „*viva Dalmazia italiana*“. Jedino u tu svrhu podržavaju su „Leghe“ i prave se de monstracije i drže se irendentistički sastanci.

Nastojati s ovim i ovakvim življima doći do saveza i prijateljstva i sada nakon svega što smo ovih zadnjih dana doživili nje ni razborito ni mudro nego je kukavno i nepatriotično. To je radnja aperlerna izravno proti Hrvatstvu i našoj domovini.

Istina je, mi smo narod podčinjen Austriji, ali za to, iz mrznje proti našem tadjinstvu, htjeti pogodovati irendentističke težnje talijanskog življa, nije nego od jednog neprijatelja stvoriti dva vojca moćna, nije nego u svojoj kući prizdati izdajice naše hrvatske domovine, koji će sutra prvom prigodom učiniti one što su činili Talijani kroz sve prošle vjekove u ovoj našoj Dalmaciji.

Još za Rimljana Dalmacija je bila nespasena zemlja Italije, a za narodne naše dinastije i za Mlečića borba je bila vjekovita, tko će da zavlađa ovom našom zemljom, ovim našim jadranskim morem. U svim našim gradovima bilo je tada neprijatelja naše domovine koji su sporazumno radili sa Mlečićem, dok nije konačno zavladalo celom Dalmacijom. I u naše doba borila se talijanska moć za ovi zemlju, za ovo more, a u našim gradovima je bilo ljudi koji su čekali spasitelju Italiju...

Jeli moguće da ova historičku nauku zaboravimo? Da mi sami ove težnje, koje žive i danas i medju našim talijanima i medju Talijanima kraljevine pogodujemo, negujemo? Da mi sami budemo proti sebi, proti našoj domovini samo za to jer smo u Austriji? Samo za to jer smo neutrpjpljivi u borbi za naša državna prava, koja uztrajnošću moramo izvojevati?

Ne, mi mislimo da nam je zadnja lekcija dostadna, da mi više ne smijemo ponizivat se pred rukoveti irendentističkih protivnika.

Naprotiv mi možemo misliti, da nam je dužnost njihovu radnju proti nami i našoj domovini

onemogućiti, jer jedino kad Italija bude znala, da ona na ovim žalima nema svojih nespasanih sinova, da ona na ovim žalima nema tražiti svoju zemlju nego tadj narod, s kojim ona radi trgovine mora doći u prijateljski doticaj, jedino tada mi možemo govoriti o savezu sa Talijanima kraljevine. Prije toga niti možemo, niti smijemo, a po govtovo ne radi tobožnjeg moralnog glasa i tobožnje pomoći javnog mnienja Italije.

Koliko to javno mnjenje vriedi vidilo se kod propasti junačkih Bura.

U politici ne vriedi nego snaga, a do snage se ne dolazi nego organizacijom. Kod nas, ako hoćemo da budemo uzivali dobar glas u Italiji i ostaloj Europi, valja da prestane sentimentalnost, valja da budemo tako jaki, da onemogućimo svaku demonstraciju, svaki izaziv Talijana, valja da budemo podpunji gospodari u našoj kući, i da se Talijani boje te gospodare izazivati i vriedjati, valja u jednu rieč, da naš rad trgovački, obrtnički i politički tako udesimo, da budemo za sve vjekove imali jednu borbu manje.

Naš odnosaj prema našim talijanima nespasuje biti nego odnosaj prema neprijatelju, kojega treba poduno razoružati. Kad to dostignemo mi smo s njima postali prijatelji, prije ne; jer jedine kad nam naši talijani ne budu mogli škoditi nastojati će radi sebe da nam pomognu. Mi moramo dakle poduzeti zadnji juris i tim ćemo sebi zaštediti jednu veliku buduću borbu.

O tom zadnjem jurisu još ćemo govoriti.

Narodnostne borbe u Austriji.

Napredovanjem narodne sviesti, koja je jačala snagu pojedinih naroda u nastojanju oko sačuvanja i izkupijavanja narodnih prava i oko obezbjeđenja narodnog obstanaka i budućiosti, razmahale su se u Austriji narodnostne borbe. A te su borbe bile uvijek jače i izrazitije, što je jača bila sila, koja je pojedinih naroda otežavala takovo nastojanje, sila, koja je išla za tim, da podčini sve narodnosti centralističkoj upravi, a da stegne što je moguće više zakonodavno pravo pojedinih sabora. Ta centralizacija, koja je bila u potpunom jeku za Josipa II. održala se i kasnije, samo što je prema prilikama bila više ili manje jaka, dok nije poslie 48e u absolutizmu poprimila svoj pravi karakter.

Nove prilike, koje su kroz to nastale, morale su opti djelovati, pa se u Austriji došlo do ustava od g. 1867, koji se osniva na dualističko-federalativnoj podlozi. Od onda imamo u Austriji nove vrst dvojakog, pokrajinskog i državnog zakonodavstva, ali je uprava ostala pravo centralistička i išla je uvijek za tim, da sve narode, koji su došli u zajednicu Austrije haš kao u supor tomu dvojakom zakonodavstvu pokori i podvrgne interesima jedinstvenog austrijskog carstva.

Proti toj težnji nastale su narodnostne borbe za oslobođenje. Posljedica tih borba bio je obstojeci ustav i nagodba austro-ugarska.

Od tog doba narodi hoće da očuvaju svoje u pogledu narodnom, kao i u ekonomičnom i kulturnom. Hoće da se oćeipe od centralističke vlasti, hoće da se država decentralizira.

Nego, ta prenebrda Austrije u smislu decentralizacije ne će ipak moći sliediti na temelju federacije, jer u Austriji nema samosvojnih država, da bi moglo sklopiti takav savez. U Austriji može da dodje samo do proširenja autonomije pokrajinskih sabora, a zakonodavstvo, trgovina, ugovori i t. d. spadati bi i na dalje u područje centralne vlasti.

Posebni život raznih historičkih organizacija u Austriji nameće vlastodržcima velikih obzira, jer oni uvijidaju, kako su zahtjevi raznih naroda opravdani, i kako moraju bit prijti ili poslie očitovoteni,

Tomu se mogu protiviti narodi, koji su bili vični na privilegije, ali državna uprava mora izbjegavati teške sukobe, koje bi njezina protivnost izazvala.

Ovakvo smo mi baš nedavno pisali, kad smo iznijeli svoje nazore o preuredbi Austrije, a ti naši nazori nalaze sada potvrdu u zaključku, koji je ovih dana stvoren u austrijskom odboru za izbornu reformu.

Izborna reforma, nema sumnje, nastala je pod uplivom pomenutih narodnostnih borba, i ide zatim, da ndovolji donekle tražbinama pojedinih naroda u Austriji. Rekosmo donekle, jer nije moguće, da bi se tim tražbinama u Austriji, kakva je danas, moglo odjednom udovoljiti.

U tom pravcu učinjen je novi korak napred. Sa 21 proti 19 glasova primljen je u austrijskom odboru za tu izbornu reformu predlog Poljaka Starzinskoga, da se odgodi glasanje o drugom članku zakonske osnove o novom izbornom redu, u kojem se mienjaju § 1. 6. i 7 temeljnog državnog zakona o ustrojstvu državnog sabora. Ova je promjena posljedica novog izbornog reda, koji će, kad stupi u krjepost, temeljito preobraziti lice hockeg parlamenta.

Starzinskyjev predlog ide za tim, da se ustanovi i točno opredjeli nadležnost državnoga i nadležnost pokrajinskih sabora. U tu svrhu ukazuje se potreba, da se promieni i § 11 i 12 temeljnog državnog zakona o ustrojstvu carevinskog vieća.

Do sada su ti paragrafi bili nejasni, pa je ta nejasnost često davale povodu suzivanja vješt i kompetencije sabora te i sporovima u tom pogledu sa centralnom vladom. Tako je sad poisklo pitanje proširenja zemaljske autonomije u punom obsegu i nade je da će se proširiti kompetencija pokrajinskih sabora.

Kako se vidi, nije daleko do toga, da sabori postanu u istinu zakonodavna tela sa sebi odgovornim zemaljskim vladama. Do sada nije togobila, pa je i sam ministar predsjednik Beck priznao, da takav položaj treba nužno promieniti. Tome priznanju ministra predsjednika čude se naravno Niemci i oni će raditi, da se položaj ne promieni. Hoće li u tome uspijeti, drugo je pitanje.

Narodnostne borbe ne će za stalno sustati, dok se god narodi na ne povrate pravu, koja su im oduzeta. Zahtjevi naroda ne će se već sutra izpuniti, ali morat će se izpuniti ne samo radi koristi pojedinih naroda, već i radi koristi same države.

Kad narodi dođu u posjed svoga zemljišta i svojih narodnostnih i po tom i državnih prava, oni će se svaki u svojoj državi razvijati i jačati kao im bude najbolje i najkorisnije, a današnja monarkija, koja je slična kući ratujućih braće, bila bi skup naroda služnih i prema vani jakih. Nego do toga se uz današnje austrijske državne neđe lahko doći, njima je do njemačke pasmine i njezine prevlasti, njima je do krpajenja, do popuštaja samo da tu prevlast sačuvaju, njima nije do uredne Monarhije a po tom njima ne dolazi ni na pamet da narodima vrate oteto.

Ali vratit će li prije ili posle, svejedno, vratit će, jer narodi i sami uzimlju svoje.

Jedna narodna pobjeda.

Na dragom mjestu govorimo danas o narodnostnim borbama u Austriji. Oudje smo utvrdili, da narodi, svjestni svojih prava, moraju, kad bi tad li, doći opet u posjed onoga, što im je oteto. Ako im to vlast ne daje, onda oni to sami uzimlju. O tome imamo dosta primjera u svjetskoj povjesti.

U najnovije doba imamo opet jedan svjetli primjer, kako rodoljublje i poštivostni i ljubav slobode mnogo potizava. Taj nam primjer davaju Iraci u Englezkoj.

I njima napokon počimlje svitati zora liepšeg doba. Malo ih je, koji ne bi poznavali borbu orog naroda za vlastitu slobodu. Koliko je u toj borbi bilozneždnosti i progonstva i jada i nevođa. Slobodnjači Iraci pretrpješe sve, što se daje trpjeti za svoje dobro, premda su baš oni Englezkoj davali i daju još uvijek najbolje trgovce, najvješite mornare, najsrčanije kopnene i pomorske vojnike. Irski obratnici bili su usloveni da se razidju širom biologa svieta, jer im u vlastitoj domovini bilo već nesnosno od nasilja i osvete englezke.

Američka Unija, ta zemlja, koja svojom slobodom svakoga tješi i osnažuje, primila je prijano stotine i stotine hiljada prognjenih Iraca, a ovi su iz inozemstva ulievali u narod svoj u Irskoj nove nade, novu jakost i nova ufanja u budućnost. Znamenita Irska liga nastavila je muzevano svoj rad, nije ni najmanje smalsakala. Taj rad imao je svoje stvarne uspjehle, jer su se napokon svi Iraci našli u jedinom talangu, svi se okupili u jednu čvrstu, nepredobitnu falangu, i takove ih danas vidimo. A jer su do toga došli, sloboda se danas njima javlja, mlado njezino jutranje sunce obasjava taj jinački narod.

Približuje se Irima dan, kad će naime političko-gospodarska sloboda orjenčati sva dosadašnja teška nastojanja Iraca, sve njihove patnje, koje su oni

podnijeli kao potlačenici na svojoj zemlji i kao emigranti pod tudjim suncom.

Irski ministar, lord James Bryce, koji je član ministarstoga englezkog Campbell-Bannermanovog kabineta izradio je zakonski nacrt, po kojemu Irska ima da dobije svoj narodni irski sabor. Taj sabor sastojat će od 103 irske narodna zastupnika, t. j. od onoliko Iraca, koliko ih danas sjedi u londonskoj zbornici englezkih obćina.

Uz ta 103 zastupnika izabrat će se još 48 savjetnika na temelju porezničkog glasanja. Novi irski sabor imat će savjetovnu moć, te će sve njegove zakonske osnove morat da potvrdi englezki parlament. Ali bi za to irski sabor sam po sebi nadzirao irsko redarstvo, irsku trgovinu i školstvo, a k svemu tomu Irski bi bila još i gospodarska svojih financija.

Ako dobro pripisodobimo, naći ćemo da je ovaj proces irski u glavnome vrlo sličan onome, što ga mi Hrvati u Austriji provedimo. — Iste su nam težnje, isti ciljevi, pa ako je u Englezkoj moguće udovoljiti irskim težnjam i ciljevima, onda je to moguće i u Austriji, dapače još lakše udovoljiti težnjama hrvatskoga naroda.

Irski su bližu, vrlo blizu pobjede, a mi Hrvati? Mi moramo, da se još od njih učimo slizi, jednodušnosti i poštivostnosti, pa kad ih u tome dostignemo, onda će i nama biti bolje, onda će i na nas računati. Inače radimo bez uspjeha.

Političko gospodarska sloboda ne stiče se međusobnim kavanjenjem, već jednodušnim radom, koji ima kao temelj i svrhu dobro i korist ciegog naroda, a ne pojedinih skupina.

Našim rodoljubima i našim strankama stavljam ovo na srce.

Dolje s »N. Jedinstvom«.

Po proračunanoj osnovi, u zgodan čas, našao se u nas list, koji je, potvrđujući tobož hrvatskim ruhom, a svedje inae u službi tudjih misli i nastojanja, odape sve od jednom striele svog prezira na naš glavni grad Zagreb. U zгодan čas, velimo, jer baš sada, kad se je toliko čestitih Hrvata, na hiljade njih tek povratilo iz Zagreba ko sa nekog po-božnog hodočašća i ponio sobom u svoje krajeve najsladje uspomena o njemu i najsvjetije oduševljenje za hrvatstvo, plaćeničko pero ustaje, da piša proti tome Zagrebu, proti toj svetinji svih Hrvata na tako ogavan način, kakovome nema primjera u žurnalističkom odkad god ova kao takova postoji. Očita je svrha tome pisanju oslabiti one sladke uspomena, ubiti ono oduševljenje ne radi Zagreba samog, već u obće na štetu hrvatske misli, koji je nekadašnje veličanstveno slavje u Zagrebu još većma razbudilo i učvrstilo. A u takova veleizdajničku svrhu piše tobož hrvatski list, ono glasilo našeg narodnog razrojtstva, koje se kiti licumjernim naslovom »Našeg Jedinstva«.

U broju od utorka ima u njemu članak na odličnom mjestu pod nadpisom: Zagreb, a taj je članak ko naročito za »N. Jedinstvo« napisao nekakav Mizandar. U vrijeme, kad nas talijanski štampa dariva svakojakim epitetima, kad nas klevetee, vriedja, napada i opisuje u najcrnijim bojama, nije manjkalo još nego samo to, da se nađe i kod nas tobož hrvatski list i da stane omalovažavati, izsmijljivati, a donapokon i grditii nas Zagreb.

I takav se list eto našao, pa je u tome udario u tako skladne note s onima talijanske štampe, kao da se je baš dogovorio s mrziteljima hrvatskog imena i hrvatskih svetinja.

Što je taj Zagreb za »N. Jedinstvo«? Ništa. To nije nikakav slobodan kraljevski grad, to nije glavni grad Hrvatske, to nije bijeli Zagreb, — pa da sve to nekako još bolje potvrdi obara se na nj takovim lažnim izvodima, kakvih može u svojoj pameti začeti samo izrod, tudji izmear, plaćenik. — Dok je svak, koji je god vidio Zagreb, zavidio ljepoti njegovih gradjevina, urednosti njegovih ulica, čistoci svih njegovih prolaza, krasoti pojedinih partija i ciele njegove okolice, dok se i svi strani jednako o njemu hvale, dotle »N. Jedinstvo« sve to ne vidi, ne će da vidi, već naprosto obsjednutu nekim biosom sve to omalovažava, dapače nalazi shodnim, da izvrsno svu istinu i da osufi Zagreb, kao da je u njemu sve gradjeno bez ukusa, bez reda, bez pojma o graditeljstvu.

Ali »N. Jedinstvo« ide još dalje. Za nj Zagreb nije nikakvo trgovačko središte, pa nije ni kulturno središte našega naroda. Da to obrazložii, upada u tolike neistine, u tolike precranosti, da se čovjeku upravo smuti pri samoj pomisli, da u nas ima i tako nizkih stvorova i još nižih listova, koji u svoje stapece imaju i smjelosti i drzkosti primati takove infamne članke, pune laži, nezgrapnosti, insulta, a jer sve skupa pune najpodližijih bedastota.

No rek' bi, da je danas kod nas sve moguće. Da se je pred koju godinu usudio koji naš list ovakova šta pisati proti Zagrebu, bio bi naprosto morao likvidirati. Danas može nesmetano svaka suša, svaki izmear da nas i u našoj kući vriedja i da nam

vriedja i ono, što nam je najmilije i najsvjetije. Zar smo žilja postali takovi, da možemo ravnodušno još i to trpjeti?

»N. Jedinstvo« odkad je god njegovim urednikom Antonije Strazičić, nije znalo drugo nego mučiti, šarati i rugati se svemu, što je hrvatsko, nije radilo drugo, nego sijalo razdor i mržnju u našim redovima i samo da tome vjerno posluži znalo je mienjati svako toliko političku kabanicu: napadati danas, što je jučer slavilo i obratno. Al još nikad nije se toliko zaletilo ko zadnjim ovim člankom proti Zagrebu, u kojemu je izkallilo svu svoju zlobu i mržnju proti gradu, kojim se svaki Hrvat diči i ponosi.

Ovakova drzkost, ovakova veleizdajna mora da bude kažnjena. Kad bismo je mi svi Hrvati mučke i bez reakcije prebrldii, znaćilo bi, da nam je već ravno, ako nas tko ponizuje, vriedja i crni, znaćilo bi, da je kod nas već svakome, pa i najgoremu dopuzi i plaćeniku slobodno dizati glas i rugati se s onim, što mi moramo ne samo ljubiti, nego i muzevano braniti.

»N. Jedinstvo« pišuće onako bezobrazno i podlo o Zagrebu ponizilo je, uvriedilo je, ocrnilo je nas sve, izrugalo se nećim, što mi ljubimo, i za to je zaslužilo, da s njim već jednom obračunamo. Ne obračunamo li ovog puta, onda već nikada više i prosto mi unapried bilo i dalje trovati naš javni politički život i vriedjati Hrvate.

To se ne smije dopustiti. Po sriedi je naš ponos, naš obraz. Sve za obraz, a obraz ni za što, pa za taj naš obraz mi moramo onemogućiti obstanak »N. Jedinstvu«, ovome listu, koji nam je samo na štetu i na sramotu.

I to se mora odmah započeti. Vanka s njim iz svih naših hrvatskih družtava i javnih lokala, vanka s njim iz svake naše hrvatske kuće. Neka ga uzdrže i plaćaju oni, kojima taj list služi, koji ga na štetu Hrvata podpomažu, ali Hrvati nikako i nikada više.

Dolje s »N. Jedinstvom«! Druge naše rodoljubne novine, koje će takodjer planuti na drski izazov, na dobaćenu uvriedju »N. Jedinstva«, pridružii će se, uvjereni smo, k nama neka svuda širom zemlje naše odjekne pokli: Dolje s »N. Jedinstvom«!

Još o pitanju lova spužava.

Niesmo se prevarili, kad smo u jednom od zadnjih brojeva našeg lista utvrdili, kako neki trgovci-spekulanti u Trstu, radi svog vlastitog interesa, barataju pitanje lova spužava po svojoj volji. Kad su nazad par godina njihova skladišta bila puna i kad su ciene radi toga spužava u trgovini bile niske, oni su se brže bolje potužili pomorskoj vladi, kako Krapljani vade spuže roncima posve male i ako im se dozvoli dalje ribanje, da će propasti svaka spužvarska industrija.

Na ovu kategoriju izjavu pomorska je vlada zabranila lov spužava roncima, od Trsta do južnog rta otoka Korčule, a dozvolila je lov ostima, koji se bez prekida tjera ovo je četvrta godina.

Ako uzmemo sve ove zabrane i dozvole skupa, sve to više dolazimo do uvjerenja, da se ovim načinom nit najmanje ne pomaže spužvarska industrija, nite se zaštićuje razvoj spužava.

Dovolja lova spužava roncima na nekem stano vitim predjelima nas nezadovoljava i naslućuje, kako pomorska vlada ne namjerava s umanitarnih razloga, jednom za vada zabraniti lov spužava ovim načinom. Umanitarni razlozi naveli su druge države, pa i istu Tursku za zabranu lova spužava roncima, te ovi isti razlozi morali bi vriediti i za nas, te bi svako teranje spužvarskog obrta roncima morao za vada biti zabranjeno.

Od kada je god poznat spužvarski obrt kod nas, on se je uvijek tjerao ostima, te se nije nikada dogodilo, da bi se očutila nestašica spužava, niti se je naškodilo ma bud kojim načinom njihovom rastu i razvoju.

Istina je, da spužva izvadjena roncima jest donekle u trgovini od veće vriednosti, ali kad su sve vlasti zabranile lov njihov ovim načinom, tim će pa- sti i utakmica s ove strane i potrošici zadovoljiti će se s pužvom uhvaćenom s ostima, ili »gavoni«, ko što se je zadovoljavao sa onom ulovljenom roncima.

Tvrđja, da kad se zabrani lov spužava roncima, da će ostati mnogo spužava u moru, a tim i dosta noveca, jer da ih »svicari« s ostima radi dubine ne može doseći, ne odgovara nit najmanje istini, niti je od tako velike koristi, da bi se baš radi ovoga imao lov ovim načinom dozvoliti. Kako danas stoji stvari, krapljanski »svicari« mogu da izlove spužvu i do 20 m dubine, a ova je dostatna da najveći dio spužava izlovljen bude.

Po iskustvu znamo, a i kazivanje ronaca u Kraplju nam je potvrdilo, da spužve kod nas najbolje su one, koje se love na dubini od 10—20 m. Preko 20 m. rietke su, a i ako ih ima od spo-

redne su vriednosti u trgovini. Ako čakle mi možemo cieti pojas na kom se spužva nalazi izribati ostima, čemu bismo za to rabili ronice i tim načinom pretvorili čovjeka u ribu, na koj se poradaju svatkojake bolesti, u čine ga nesposobna posie kratkog raka njegova podmorskog života, ma za ikakov rad. S ovih razloga mi smo otiču protivnici svakog ribanja spužava roniceima i ko prijatelji čovječanstva tražimo, da se svagdi i za vada zabrani.

Za ovim nastaje pitanje, kako bi se imao udesiti lov spužava ostima, a da ne bude stetan po razvoj spužava samih, a unosan po ribara.

Prije neg odgovorimo na ovo pitanje moramo se osvrnuti i reci nešto o razvoju i rastu samih spužava.

Današnja znanost je dokazala, da su spužve životinje, koje brzo rastu, jer se rasploduju na dva načina, t. j. pupoljcima (kao biline), koji mogu biti kako unutarnji, tako i vanjski; onda jajima, koja se oplodjuju zoospermii. Jaja se nalaze u neždri ždrijeka, skupljeni po 10—30 skupa. Oplodivo sjeme nalazi se u spuži mužkoj i nepravilno je razasuto po cijeloj stančevini. Stručnjaci niču još sluzni u tome, kroz koje doba godine nastaje rasplod spužava. Jedni su mienjaja, da se spužva rasplodjuje preko ciele godine, a drugi samo s proljeća. Naš zemljak prof. Brusina je mienjaja, da se spužva rasplodjuje preko ciele godine i da brzo raste, a to potvrdjuje i činjenica, da posle rietko, ili nikada nalazimo sitnih spužava. Koko se vremena hoće, da spužva doraste i da bude imala u trgovini svoju vriednotu, to je teško ustanoviti, pošto nam uplivaju razni vanjski uzroci, kao što su svjetlost, počajaz na kom se spužva nalazi, struje i toplota mora. Umjetnim rasplodivanjem dokazalo se, da se hoće barem 7 godina, da spužva doraste, ali ovo se nemože uzeti kao sigurna baza, jer nam praksa potvrđuje, da spužva u naravi slobodno može, da dostigne svoju normalnu veličinu i u samu godinu dana. Mi smo nasuprot mienjaja, da rasplod spužava na Jadranu ne sledi svukud jednako u stanovito doba godine, te drżimo ko sigurno, da najprije rasplod počimlje u južnim predjelima, koji u mjesec rujnu se ponavlja, a najzadnji počimlje u Plavincima Zeljuju i u oko Unija i Promonture, te traje duže vremena. Sve ovo tvrdnje oslanjamo na tome, što spužve u stanovitim predjelima u istaknuto doba imaju na sebi neke osobite znakove, kao što su oni mutneća oko njih, stiskanje njihovo jako pri ubodu ostima, a nade sve boja međre i teško pranje stančevine.

Mi ove naše nazore ne drżimo ko sigurne, te bi stoga bilo željebi, da pomorska vlast uzme ih na korist stvari u pretres, a ostreba li, da i sama preduzme potrebite izvide. (Sliedi).

NAŠI DOPISI.

Split.

Na 18. o. mj. bila je sjednica obćinskog vieća sa 17 taćaka dnevnog reda. Izmedj tih znamenit je obručan i proračun za g. 1907. Predsjedao je g. načelnik Dr. Trumbić. Na početku sjednice uze riet starina Miliić, te iztaknu zadnje dogodjuje prigodom svetoskolskog sleta. Spomenuvši kako su pri tome hrvatski sokolai bili uvriedjeni u svom narodnom i osobnom ponosu, u svojim najsvjetijim osjećajima, naglasio je, kako obćinsko vieće mora prosvjedovati proti izazovima u Zadru i na Rieci, te u to ime iznio je ove zaključke, koje vam u cjelini priobćujemo:

I. Splitsko obćinsko Vieće žali izgrede u Zadru i na Rieci prigodom nedavnog sleta svojih sugradjana, članova splitskog i ostalih sokolskih družtava iz Dalmacije u Zagreb, a mora još većna požaliti što javno vlasti nisu obezbedile slobodan i miran prolaz njima, domaćim sino-vima kroz Zadar, koji je glavni grad hrvatske zemlje, je kod Rieka, gdje hrvatska riec i hrvatska zastava nisu i ne mogu biti tudje, a baš ona zastava, koja kao što je narodna u Hrvatskoj, tako je priznata i postovana i u Ugarskoj;

odbijajući pako najodlučnije neistinite tendenciozne izvjestaje talijanskih ovrastarnih novina, koje se pobrinuše, a da javno mienje u inostranstvu, a posebice u Italiji, zavedu u bludnju, kao da su hrvatski sokolovi dali povoda izgredima, izjavljuju, da su ovi, jer izazvani i teško povriedjeni u svojem narodnom ponosu, postupali jedino na obranu svoje slobode i časti;

prosvjedujući ogorčenjem, odbija pisanje stranih zlupolućnih novina, koje predbaciu surrovost našem narodu, komu nepristani tudjnici priznadose kulturni napredak, a čud blagu i pitomu, kao da im nije poznata naša tradicionalna gostoljubivost, s koje nesmetano malen broj talijanskih pripadnika u pojedinih mjestima uz dalmatinsku obalu uživaju slobodno življenje i djelovanje; kao da im nije poznata naša civilna snošljivost, s koje u samom Splitu, tali-

janska društva, koja prikazuju izezavajuću majčinu, mirno izdavaju svoje korporativne istupe; Splitko Obćinsko Vijeće, izlazeći da u Hrvata vlada istinska uljudba, koja se odražuje u nedostizivoj narodnoj pjesmi, u lijepoj knjizi, u znanosti i u umjetnosti i u svim prugunima modernoga duha, odbija svaki pokušaj, ma s koje strane dolazio, i koji ide za tim, da prikaze hrvatski narod u obće, a posebice u Dalmaciji kao narod nepristupačan velikim težnjama čovječijeg napredka.

II. Daje se nalog obćinskom upraviteljstvu, da ovaj zaključak donese na znanja najširoj javnosti.

Sjednica je u sve trajala 10 sati. Većina je vijećnika sudjelovala razpravama. Vijeće je glasovalo 1000 Kruna pripomoći Druzi Sv. Ćirila i Metoda i to na predlog g. Mate Jankova.

Pošto je pak V. Murgurgo sklopio kartel sa Stokom u Trstu i s drugom jednom firmom u Rovinju, to se ove tri tvrke stapaju u jednu, a V. Murgurgo ostavlja Split. Prijatelji Murgurga, da razpale mržnju rodne ruke proti ljudima na upravi obćine, trube po gradu, da se Murgurgo seli radi prikosa, koje mu čini obć. upraviteljstvo, osobito obć. načelnik. — Zato je u Vijeću isti g. M. Jankov upitao g. načelnika, jesu li istinita glasine, koje kolaju gradom, da je majme Murgurga povišene dala na vodu. G. načelnik je na taj upit izjavio, da to nije istina i kazao je, da Murgurgo plaća u ime vode samo 250 K za svu tvornicu i kuću, dok je po cijeniku morao plaćati trostruko.

Ovo je najbolji odgovor onima, koji trube, da se Murgurgo mora seliti radi veksacije, koje mu se iz političke osvete čine.

VIESTI.

Uprava mjestnog kazališta najavila je obćinstvu naročitim plakovima, da će prvom polovicom idućeg mjeseca glasovati umjetnik Novelli sa svojom družinom dajući dvije predstave u istom kazalištu. Ti su oglašili izključivo sastavljeni na talijanskom jeziku. Moramo zamjeriti upravi kazališta na ovakovoj ekskluzivnosti, jer je morala imati obzirna hrvatska građanstvo Šibenika, koje također cijen i uvažava poznatu umjetnost velikog Novelli-a. Hrvati su se znali još umjetnosti diviti i u Zagrebu i na Rieci, znali su dapače izkazati joj počast, kad su Novelli-a obdaruili vječnicima i oduševljenim aplaudom, a isto bi učinili i u Šibeniku, jer je Novelli ne samo talijanski, već i svjetski umjetnik. Ali je uprava mjestnog kazališta sve to zaboravila i uradila tako, kao da hoće izključiti hrvate iz kazališta, kad u Šibeniku dolazi jedan Novelli. — Mislimo, da će ona ovako grdnju pogrešku odmah popraviti, te da će i hrvatskom obćinstvu najaviti dolazak Novelli-a.

Upravni odbor „Uboznog Doma“ u Šibeniku imao je na 13. o. mj. prvu svoju sjednicu, u kojoj se je kao takav konstituirao. U taj odbor udjelo predstavnicima obćine, Javne Dobrotvornosti i Konferencije sv. Vinka od Paula, pošto će svaka od ovih ustanova doprinasti po svojim silama uzdržanju „Uboznog Doma“. U odbor su bili izabrani kao nadzornik preč. g. Don Grigo kao. Tambaca, a njegovim zamjenikom g. Ulderik Rossini, kao blagajnik vlč. g. Don Vieko Škarpa, a njegovim zamjenikom g. Vladimir Kulić, kao odbornici nadalje izabrana su g. Marko Stojčić, Andro Matačić i Dinko Sirovica. — U sjednici odlučeno je više toga za uređenje ovog novostrojjenog „Uboznog Doma“, koji je u cijeloj našoj obćini bio od velike nužde. Polovinom nastojanje obćine, Javne Dobrotvornosti i Konferencije sv. Vinka od Paula poduprijeti će bez sumnje i građanstvo čestim milodarima.

Na našu noticu u posljednjem broju o prevejanju F. M. Netscheku, krocju židovu iz Beča, primili smo odmah i iz grada i iz pokrajine još drugih vijesti, koje nam potvrđuju prevarno poštenje ove firme. Tu nam se javljaju takove stvari, koje se tek daju vjerovati, i koje moraju svakog našeg čovjeka obuznati prevelikom opreznosti, kad mu dodju razni agenti-puščici, da ovaamo kod nas učine posao. Ali izmjenju svih tih noh barjak F. M. Netschek, čijemu agentu, ponavljamo; mora da u nas svak povikne, netom se ukaže: Kehrt euch, marsch!

Slabe vetri duhana prodavaju se u obće u ovo zadnje doba u svim našim prodavaonicama bilo to u paketinima, bilo u smotkama bilo u cigarama. Ovakova se tužbe čuju često u našoj pokrajinskoj štampi, pa se čudimo, kako ih oni, kojih se tiču, ne nastoje predusresti, već i na dalje dopuštaju, da na prodaju dodje slab i loš duhan. Tamo bi se morale doskočiti ne samo radi koristi, već i radi ugleda državnog erara.

Hvale nam se težaci iz grada i okolice, da im je obćina došla liepo u susret u njihovim željama, da radi elementarnih šteta i bolesti na vinogradima budu oprešteni od poraza. Obćina im je u tu

svrhu stavila na raspolaganje jednog činovnika, koji je seljacija sastavio dotične molbe. Za onu svoju radnju, koju je obavljao i vanredovne satvore, dobio je od obćine nagradu od 100 K, a tim je obćina pristidela seljacima do 6000 K koje bi bili potrosili za molbe.

Od društva za promicanje gospodarskih interesa Dalmacije u Beču primili smo zahvalnoću knjigu Vojd kroz Dalmaciju (njemački) „La Dalmatie“ (francuski), a onda „Promemoria“ istoga društva. Ta Promemoria je njeke vrsti program rada tog društva, odnoseći se na željeznice, na vode, na poljedjelstvo, pošumljenje i uređenje bujica, na cestie, na trgovinu i obrte, na lučke radnje, na gradnje škola, na pomorstvo, na domaću industriju i t. d. Kratka je i obrazlaže sve one potrebe. Po svim ovim knjigam vidi se da kod društva ima zauzimanja, a da li će svojim radom uspijeti to će se vidjeti. Medjutim ni od ovog ni od nikakvog bečkog društva ne može se očekivati bog zna koja promjena našeg stanja na bolje. To zavisi od nas samih i od našeg rada ekonomičnog, kulturnog i političkog, naravno i to samo ako taj rad ide za tim, da naše narodne dijelove okupi, a sve što naše narodne dijelove jedno od drugoga odjeljuje, šteto je.

„Kontesa Nina“, novela Viktora Cara Emina. Primili smo sa zahvalnošću i ovu knjigu, kao prvu od Car-Eminih novele i prvu u niza izdanja, što ih kaui objelodaniti poduzetna „Hrvatska knjižara i industrija papira“ Lav. Kleina u Zagrebu. Na namu novela osvrtnu čemo se napose, dopusti li nam vrijeme, a medturo moramo preporučiti ovo mlado poduzeće, koje se zauzima za propagiranje hrvatske liepe knjige na korist plemenite ustanove „Ćiril-Metodskih zidara“ u Zagrebu.

Vjenčanje. Na 24. o. mj. vjenčanje se g. Ante Kandić, pučki učitelj, sa dražestnom gospođicom Ankon Žepinom, učiteljicom. Mladom paru od srca čestitamo!

Dolazak domobranaca. U nedjelju na 4 sata po podne Lloydovim parobrodom „Veste“ došao je u naš grad na stalno boravište II. gdi bataljun domobranaca regimete br. 23, koji je do sada bio u Sinju. Na dolazku u ime grada pozdravio ih je dobrodošlicom g. načelnik Stojčić, na što je također odvratio g. podpučkovnik Hasch.

Izvoz drvija. Jučer je odputovao parobrod „Giuseppino Iardi“ krcat drvija iz skladišta Steinbeiss za Alžir i Las Palmas. Krcat „Dante“.

Jezik kod oružništva. Bilo je vrijeme, kad su neke novine pisale, da će se kod oružništva učiti mjesto njemačkoga hrvatski jezik još ove godine. Mi smo odmah rekli, da su ovo samo želje, a da smo pogodili, dokazom je da se u školi za oružništvo postovodje u Zadru nalazi i one dvie ptice sa sja sjevera o kojima smo pisali, da koje ne umiju ni riječi pripjevati hrvatski, već samo švabski. Njihov *lanceman* Zupancić tako je želio i tako je moralo biti, pošto po njegovu shvaćanju ne smije u toj školi biti veći broj domaćih sinova. Većina mora biti od njevoj zemljaka ponijemčenih čoha i slovenaca.

Vlada traži loze. Za još nezarađene predjele od fliksere vlada traži 100-200.000 ključica američkih loza Rupestris Monticola, Riparia-Rupestris i Aramon Rupestris. Namjestništvo prima ponude do 15 listopada t. g. uz naznaku cijene za svako 100 komada.

Dioba voćaka. Iz državnog nasada na Vrani, za zarađene predjele, vlada će i ove godine *predavati* iz cijeni od 20-30 para po komadu raznih vrsta mladih voćaka, svuive 2 pare za omoš svakog stabalca. Prijave prima državni ured u Biogradu, a pošiljke će se odpremati onim redom, kojim se prijave učine. Priporučujemo s naše strane osoblju u Vrani, da više pomnje posveti pri gutenju, omtavanju i čuvanju stabalca, jer ih se lanjske godine nije primila niti $\frac{1}{3}$ razaslatih. Kad narod u vlade kupuje nešto, pravo je, da to bude i narodu, koristno, a ne da baca i trud i novce uzalud.

Izvoz ugljena. Parobrod dubrovačkog društva „Lapad“ krcat ugljen za Trst.

Nabava umjetnog gujoja. Poljedjelska poslovnica otvorila je opis za skupnu nabavu svih vrsta umjetnih gujojiva. Komu treba, nek se odmah obrati istoj, neka pošalje u ime kapare 2 K za svaku vrecu gujoja.

Trži se zemljište. Vlada namjerava podignuti prostrani nasadnik voćaka za predjele neokužene flikserom i u tu svrhu traži zemljište u okolici Dubrovnik.

Dosljednost. „Poljedjelski Vjestnik“ organ pokr. polj. vjeća u svom 18 broju posvetio je uvodni članak dolazku prestolonasljednika u Dalmaciju. Članak je napisan mržljivo i otvoreno, pak bi bilo željeti da ovako i prošladi, a da neudara u slavošperje vladi, kako je bio počeo novi urednik, svaljujuć krivicu neuspjeha u našem gospodarstvu na nas i našeg tečaka, a ne na vladu, kako je pravo i kako zaslužuje.

Iz grada nam pišu: Vaš članak o Pin Negri-u mora svak Hrvat i pošten čovjek potpisati, jer to je ovaj Negri, koji je znao reći, kad mu je onomadne osvanula talijanska tabla okaljana, neka se ne očišti, već neka onaj snurad ostane na sramotu Obćine i Šibenčana. On kao da ne vidi i ne osjeća u sebi, koliko se je zamjerio gradu i okolici svojim dosadašnjim bašbožničkim ponašanjem, svojim preziranjem hrvat-kog našeg građanstva. I sve to on je nesmetano do sad radio, pače je iste svoje drugove u parobrodarskom društvu onalovavao, jer je sve vodio i činio, kako je god litio, ne obzirajući se ni najmanje na to, da ti drugovi imaju četiri *petine* akcija, a on samo jednu *petinu*. Negri je dakle pravi nametnik i mi se čudimo, kako su njegovi drugovi mogli i do sada podneti, da ih on ovako grozno tlači i izrabljuje. To je i za njih sramota, pa se nadamo, da mu oni ne će više pasti na liepak, te ako ih je u pitanju agencija šibenske zaveo onako, kao što iztakli u zadnjem broju, stalni smo, da će oni znati jedan put za uvijek muževno suzbiti njezove inakacije i osvetiti drzki njegov pokušaj, da za agencije dođe u ruke njegova sina, maloljetna dječaka, koji bi nastavio očevo provokatorno protuhrvatsko djelovanje. A nek ta gospođa drugovi akcionari budu uvjereni, da će ih u tom suzbijanju Negrievih pokušaja pomagati svi pošteni građani šibenske i svi trgovci, tim više što je zaključeno, da agencije budućeg društva „Dalmatia“ imaju bit povjerene utemeljiteljima sad postojećih parobrodarskih društava, *domaćim* ljudima, koji poznaju i štiju hrvatski jezik i hrvatski značaj ove zemlje. Preko toga ne smije se ići i svakome, koji što takova pokuša, pa bio to Negri ili tko mu drago, mora se odmah za vremena odbiti oružje iz ruku. Dosta je poniženja i sramota, koje trpimo odavna u svojoj vlastitoj kući!

Zalostno je, što „N. Jedinstvo“ uzimlje još u obranu jednog Pia Negri-a. To ne može drugi, nego samo A. Stražičić!

Pozivlju se predstavnici seoskih blagajna i gospodarskih zadruga na skupstinu koja će biti u dvorani obćinske vječnice u Splitu dne 27. o. mj. na 8 sati jutrom, da se uzme na znanje i uvaženje rješenje Zemalji. Odbora u pogled doznačenja pokrajinske zajimovne pripomoći gospodar. zadruga u Dalmaciji uz jeftini kamatnjak prema zaključku zadnjeg saborskog zasjedanja; kao što da se konačno odluči o pokrajinskom savezu ili priključenju kojem drugom već postojećem savezu u bližnjim pokrajinama. Za Odbor D. F. Ivanšević.

† Dr. Ignat Bakotić, otac ovdješnjeg odvjetnika g. Dr. Luja Bakotića, preminao je u ponedjeljak u Sinju. Bio je predsjednikom Srbske stranke u Dalmaciji, a u prošlo doba i zastupnikom na dalm. saboru Ugledan odvjetnik, čovjek čvrste volje i vriedan govornik, bio je u obće stovani i cijenjen. Preklani bio je imenovan predsjednikom vrhovnog suda na Cetinju, ali se je radi zdravlja, morao brzo odrediti te časti i povratiti se u Dalmaciju, gdje je kao odvjetnik živio u Sinju. Bio je rodom iz Gomilice u Kaštelima, kamo su i preneseni iz Sinja mrtvi ostanci. Odvjetnikovao je mnogo vremena i u Splitu. Vječni mu pojoj duši, a obitelji i rodbini naše toplo sačešće!

† Karlo Kopani dobar muž, brižljiv otac, vjerran prijatelj, mio drug, pouzdan trgovac, a svemu tome i iskren i vatren hrvatski rodoljub preminuo je na osvit 17. o. mj. u Zadru, oplakan od svih, koji su ga poznavali. Laka mu bila hrvatska zemlja, koju je toli vruće ljubio!

† Gajetan Ćikutović preminuo je prekojučer ovdje u Šibeniku u 45 svojoj godini. Bio je poznat kao vrlo dobar čovjek. Bavio se je izradbom erkovnih nakita i odora, u čemu je bio pravi majstor te stekao mušterija ne samo u ovoj, već i u drugim biskupijama. Dugo je bio nemoćan, nije izlazilo iz kuće, dok mu posljednjih dana nije teže pozlilo i eto — još jak umro. Pokoj mu vječni!

Smrtonosni pad Norbert Tamino Henrikov iz Zadra, pokovnijski liečnik domobranstva u četvrtak po podne posao k tvrdjaji sv. Ane puteljkom na zidinici, koja dieli Dolac od Crnice. Stari je to trošni put, kojim već malo tko više prolazi, jer pogubeljan. Tim putem Tamino došao do uzvisita, odakle se otvara liep pogled na grad i na mors. Mora da se je tu, gdje je to odronjivo, udvirio, da pogleda dolje izpod sebe, ili je stao na kamen, koji se pod njim zaljulao, pa izgubio ravnojesje, ili mu možda u taj čas sablja zapela medju noge, jer je odaltle pao i strmoglavio se s visine od kakvih 12-14 metara, i nemilice udario glavom najprije o zid, pa o grebenje, a lako da je za njim survalo se i dosta kamenja, te ga teško izranilo. Bio je odmah prenesen u lječarnu g. Ruggiera, gdje mu obć. liečnik Dr. Drinković pružio prvu pomoć, povezao teške rane, ali već na prvi pogled njegovog užasnog stanja izjavio, da mu pomoći nema. I doista poslie $\frac{1}{2}$ sata, iza kako je iz lječarne bio prenesen u pokraj bolnice, u težkim mukama izpušio je dušu. Iste noći atigose mu tužni oči i majka. Jučer u jutro bio mu

je sprovodeno iz bolnice, do obale, odanle je posebnim parobrod preneseno mrtvo tijelo u Zadar. Ovak grozni slučaj dojmio se teško cijeloj građanstva, koje je žalilo prerano, uprav mneničku smrt jakog, simpatičnog mladića od 27 godina. Bog mu dušu opokojio!

Kakovi su talijani. „Piccolo“ od 18. t. mj. nosi iz Pule: Novčas su bili na prolazku kroz Polu sa „Petkom“ zaderski djaei na povratku sa sastankom. Dočekani su od mnogo čenika i građana i doprećeni su u restaurant „Ai due mori“, gdje su se zabavljali jednu uru. Poslie su se djaei povratili na obalu i dok je ta „simpatica“ družba čekala odlazak parobroda, rečeno je zadranima, da se u kavani nalazi njeiki Tomasić, imotski djak, koji da se je izrazio uvredljivo proti talijanskoj „civilta“ u Dalmaciji. Dva zadraniča udjelo i pozvase Tomasića da izađe. I kako izprike, koje je ovaj iznio nisu bile dovoljne, jedan od prisutnih je Tomasića priliepilo jednu takovu čušku (manorovescio) koja bi ga bila strovalila na tle, da ga druga čuška priliepila mu s druge strane nije uzdržala u ravnojesju.

Za družbu Sv. Ćirila i Metoda u Istri primilo je naše uredništvo od gosp. Frane Ženka Dandaniu K 10: 15 — skupljenih u Zloselim pri jednom vjenčanju, od gosp. Pavla Kovačeca K 5 — dobiveni pri jednoj okladi, od „veselog družtvanca“ K 2: 40. Gosp. Ivan Dr. Krstelj — u počast smrti Carla Copani-a K 5 — gosp. Andro Matačić — u počast smrti Ignata D-ra Bakotića K 2 — gosp. Justo Dekagijovana — u počast smrti Kate pl. Grigoso K 2. Gosp. Julije D-r Gazzari — u počast smrti Ješe pl. Cambj K 2. Gosp. Antun Goldoni — u počast smrti Kate pl. Grigoso K 2. Gosp. Niko Perica u počast smrti Marije barunice Lallieh K 2. Svega K 37: 55.

Prija izkazanih K 719: 54.

Ukupno K 757: 09.

Napried za našu Istru!

JAVNA ZAHVALA.

Blagohotnosti sviju onih koji su u nenadanoj i pregorkome gubitku naše nazaboravljive

**Katarine plem. Grisogono
rod. Coporeich**

nastojali na ma koji način, da nam pruže utjehe te nam iskazali ljubavi i stovanja, ovime izrazujemo bolne duše najvrčnu hvalu i osjegurranje naše trajne zahvalnosti.

Šibenik, 14 rujna 1906.

Mihovil-Anajeo plem. Grisogono, muž, za sebe, majku, djecu i rodbinu.

OTVORENI DOPISI.

G. D. B. D. — Ne možemo više davati mjesta sličnim dopisima, jer naprosto ne čemo, da ga nazivamo u posao, koji se svadja na same osobnosti. U svemu drugome uvijek smo Van pripravni ugodi.

G. A. B. — Split — Ono nismo uvrstili, jer nam se čini, da nije upitno u današnjim prilikama iznašati ista o stvari. Čekajmo još malo, da vidimo, kako će se odnošaji kod nas razviti, a onda će se valjda i ono pitanje moći iznietiti i o njemu razpravljati.

G. A. M. — Trst — Nismo od mnjenja, da treba sve one klevete suzbijati polemizovanjem. Kao što nam u obće ni velike simpatije ne mogu pomoći, tako nam ni klevete ne mogu nauditi, samo ako budemo uvijek ljudi na svom mjestu i ako budemo radili iskreno i požrtvorno za hrvatsku stvar. Svakako sjetite se nas i unapried, bit čemo Vam osobito harni.

Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik
PETAR PILIĆ.
Tisak: „Kutoličke Hrvatske Tiskarne“.

Prodaju se 4 bačve od 28-30 hl. u povoljnu cijenu. Bačve su u dobrom stanju, zgodne za drop. Tko želi nabaviti, neka se obrati našem uredništvu.

Tražim dječaka bolje obitelji iz mjesta od 14 do 16 godina kao naučnika u boljem dućanu. Ponude na upravu lista pod: Marjvir.

PODRUŽNICA u svim glavnim mjestima.

SE PRODAVAJU
SIVAČI
STROJEVI
SINGER

PO OVOME
ZNAKU RAZPOZ
NAVLAJU SE
PRODAVAONICE,
U KOJIMA

DRUŽTVO SINGER
Anonimna zadruga šivaćih strojeva
SKLADIŠTAR U ŠIBENIKU
Karlo Bambergel
Glavna ulica — sutelice ličarni Dalle Feste.
PODRUŽNICA u svim glavnim mjestima.

Ne čitati
samo, već **kušati se mora**
davno prokušani medicinski

Steckenpferd Sapun
od ljetljiva mlička
od BERGMANNA i druga, Draždjani i
Tetschen na/L. od prije poznat pod
imenom **BERGMANNOVA SAPUNA**
od ljetljiva mlička
da se lice oslobodi od smećanih pjegica, da
zadobija bijeli tein i nježan boju
Predplatne komad **80** para
u Drogariji **VINKA VUČIĆA, Šibenik.**

Società anonima per l'utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia.
DIONIČKA GLAVNICA K 8000.000

Sjedište u TRSTU. Radnja u ŠIBENIKU.

PRIMIŠSIMA

CALCIUM CARBID

KOD KUPNJE 100 KILOGRAMA STOIJI Kr. 26 franko Šibenik.
netto težina (ne brutto za netto)

Novac se šalje unaprijed ili uz ponuče. Za velike količine popust uz pogodbn.

PREDSTAVNIK I SKLADIŠTAR
FAUSTO INCHIOSTRI — ŠIBENIK.

VAŽNO ZA DJECU:

Jedan od najboljih načina, da se **djeca**
sačuvaju zdrava, da im se **poboljša krv**
i ojačaju pluća jest davati im više puta na
dan **meda**, ili sama, ili s kruhom i s mliekom.
— Preporuča se i starijima proti nazebam.
Čista naravskog meda po 60 novč., klg.
može se dobit samo kod

Vladimira Kulića.

Drogarija Vinka Vučića Šibenik
(ortje A. Junakovića)

preporuča svoj bogato obskrbljeni
dućan raznim ljekovitim miredijama,
predmetima iz gume, svakovrstnim
mineralnim vodama, velikim izborom
najfinijih parfima i predmeta nužnih
za bolesnike.

Svaki trgovac, koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

**NAJBOLJI I NAJEFTIJI
TINJI SIVAČI
STROJEVI "SINGER"
NAJNOVIJIH SISTEMA.**

DOHVAJU SE SAMO U SKLADISTU
ŠIVACIH STROJEVA **"SINGER"**
IVAN GRIMANI — ŠIBENIK

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u Kramam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz 2³/₁₀%
" " " 15 " " 3⁹/₁₀%
" " " 30 " " 4¹/₁₀%

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim (sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2⁹/₁₀%
" " " 30 " " 2¹/₂%⁹/₁₀
" " " 3 " " 3⁹/₁₀%

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10. od Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosica sa škađenom od 1 mjeseca uz kamatejak od 1¹/₂%.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se u-tanoviti; obavljaj inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3¹/₂%.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Takasi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izričanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlshad, Cernigiano, Cormons, Cernovica, Eger, Rieku, Friedek, Gabelsz, Gorico, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linc, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dabrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Teplitz, Troppan, Warnsdorf, Bečko-Novomjesto i druge glavne gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje **Kreditne listove** sva na mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se **kupnjom i prodajom deviza, valuta i javnih papira.**

Otvara **kredite uz tovarne dokumente** u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje **predjavnore** na vrijednostne papire, robu, **warrants i tovarne dokumente** uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje **jamčevinu za carine** skladišta Kontiranja (Contrirungs-Lager).

Preuzimanje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provali i cndre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osigurjuje **vrijednote proti gubitim zričbanja.**

BANCA COMMERCIALE TRIESTINA.

JOSIP CADEL
optičar-specijalista
ZADAR.
Zakleti procjenitelj za Dalmaciju.

Razpolaze bogatom zbirkom optičkih predmeta, obavlja naručbe i spram lječničkog propisa.

Prima naručbe tablica od kovine i od pocakljena željeza bud koje veličine i boje.

U Šibeniku uzorke tablica drži gosp. **N. Roman**, koji također prima naručbe.

Štovanom občinstvu preporučujem upotrebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**, koja okrepiljuje želudac, razgrijava živce, zastavlja proljev i lieči od groznice, tifusa, hujjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“ dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Čudnovat je uspjeh
koji se postizava uporabom najnovijeg lieča za kose od orahova ekstrakta

Nuisol-a
od Bergmanna i druga u Draždjanim i Tetschen na/L.

jer nadmaštaju naravnom bojom, koju daje vlasina i brađi, sve dosadašnje pronalazee.

Dobiva se u staklenkama po K 2.50 u Drogariji **VINKA VUČIĆA, Šibenik**

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK
(Centralna u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)

obavlja sljedeće poslove:

Primo novac u svrhu ukamačivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili na ček račun.

Vrijednostne papire i ine vrijednote u pohranu. Preuzima u svrhu naplate mjenice, naputnice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje **predjavnore** na vrijednostne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire i vrijednote, naročito sve vrsti državnih i privatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica prioritetnih obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvčne srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove kuponske arke. Provdaja osiguranje proti tečajnom gubitku izričanih srećaka i zadužnica.

Obavlja **inkasulacija** i **deninkulacija** svih vrsti vrijednosnijih papira, **polaze vojničko-ženitnice** i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provdaja konverzije.

Izvršuje **izplate** na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje **kreditna pisma**, **Eskompitira mjenice**, naputnice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese za sva vačenja. — Obavlja **besplatno reviziju** svih srećaka naše države i drugih u ujoj dozvoljenih. — Osim toga obavljać će i sve ostale transakcije, koje zasjecaju žu bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve polazje obaviesti daje rado usmeno i pismeno.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

SVOJ K SVOME SVOJ K SVOME
JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU

Častim se preporučit p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvana, bratovštinama svoju krasno uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIJEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrsne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svijeće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crkvenog tamjana.

Prodajem dobra i sviježja — po **svadnje** — **korisna meda** klg. po K 1:20 para.

Kupujem uz dobru cijenu u svim količicama žutog voska.

Svaku i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspretnije, kao i, uz najpovoljnije uvjete.

S rečestovanjem
VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) glavna ulica

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIJEĆA U ŠIBENIKU